

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Odgovor.

Imade časova, kada napori pojedinaca klise spram vrhovâ, a ne zamećuju se provalije, koje se stubokom razvališe pred gordosti hridi. U tim momentima neslomljivost je volje najjača, jer potpunoma okupljava nerve i mozgovnost. Samo vrhovi pristupačni su još poimanju. Tako, pod njihovim vidom, konačno se postizava jedinstvenost volje. Onda tek sazrela je ova u muževnost.

Jevrejskom narodu, kao celini, pružila se sada mogućnost, da iskaže svima svoju muževnost. Na polju, koje je sigurno u vaskolikim nastojanjima čovečanstva jednostrano, naime političkom, ali zato vanredno značajno po konglomerat, koji se naziva jevrejskim narodom. Dogodilo se, u stvari to, da je akcioni komitet cionističke organizacije, kao isključivi predstavnik jevrejske politike, u ovo vreme, svemu svetu otvoreno izjavio, da mu je stalo do harmonijske saradnje s Arapima, ako je oni žele — ta konačno — i nama je u vlastitom interesu do nje iskreno stalo, ali, da ta palmova grančica ne znači, da smo politički naivni, te da pred opasnosti turamo glavu u pesak. Naprotiv se akcioni komitet prilično jasno ogradio protiv stvaranja jedne Arab Agency u Palestini, kao inkroguentne s Jewish Agency u smislu mandata. Opasnost pak, koja postoji jest ta, da arapski fašizam u Palestini zadobije onolikog maha, da bi i svaka pomisao na jevrejsku Palestinu bila izlišna.

U zbilji je time cionistička organizacija prvi puta istupila pred političkom javnosti u borbu, kao zastupnica jednog naroda, koji ravnopravno pregovara, a ne intervjuviše, interpeliše, simpatiše i antišambrira kod silnika ovoga sveta. I zato nisu od biti olakotne okolnosti za ovu otvorenu i muževnu izjavu, one mogu tek da su zanimljive (prethodni otklon Arapa s druge strane optimistički i preporadajući utecaj američkog cionizma).

Kod ovakovog stanja političke borbe jasno je, da se stranački odnosi unutar cionizma potpunoma podređuju razvitku prilika u Palestini i ako se čovek ne može potpunoma da otrese dojma, da upravo navedena izjava predstavlja utecaj mladog, a kad ne bi bilo ironije reći: energičnog cionizma. Ali to prema vani zaista nije od važnosti. Važno je, da se ukloni slabost naših realnih pozicija u Palestini, pa da za izjavom usledi stvaran odgovor za palestinske institucije.

Jer dok Berlin, u vreme, kad pišemo ove retke daje svojim semaforima alarmantne znakove za pogromski val u Nemačkoj, a vaskoliko je Jevrejstvo primo-

rano da računa s početkom raspadanja nemačkog Jevrejstva, palestinske nas prilike opet zaokupljaju kao onomad u vreme krize. Tragika galutskog nacionalizma, egzistencije uopšte, nema za nas onog centralnog značenja, kao razvoj prilika u Palestini. Tamo ima bar rezona za borbu. A borba, koju mi vodimo ovde kod nas o materijalna sredstva za tu Palestinu, dobiva skroz drugi značaj i ako se radi o brojkama.

Sigurno to brojčano naše nastojanje stoji u znaku vremena. Posleratni, opšti val materijalizma udario je žig i našim nastojanjima. Brojke su sredstva, kojim treba da se računa, ako se ne će da isključe mogućnosti rada u naše doba. Politički rad ide u nastojanja, koja ponajvećma ima da računaju s realnosti. A te su zbilje u slučaju jevrejske Palestine žalost novac. Tu zbilju bilo bi pogrešno da se prikaže kao neku protivštinu spram kulturnih nastojanja; ova zadnja isto su toliko nužna, ali u političkom smislu, sredstva su aktuelnija.

A ako čovek zaviri u iskaze Keren Hajesoda, u kojim je bio navikao da vidi prinose jugoslavenskih Jevreja na osam najstima ili zadnjim mestima, a sada da su se popeli na osmo, onda mora da se veseli i žalosti u isti mah. Veseli zbog apsolutnog porasta prihoda u našim zemljama, a žalosti, ako pomisli koliko je malo sredstava potrebno da se popnemo na osmo mesto na tabeli prihoda za osnovni fond, kraj prihoda Jevreja iz najbogatijih zemalja! Znamo za nesistematički, gotovo sporadički rad za taj fond do pred kratko vreme, pa ipak smo na osmom mestu! Kako li mora da su prilike tek drugde, kad bi svi mesečni prihodi K. H.-a gotovo mogli da budu redoviti bidže za činovnički aparat, koji upravlja izgradnjom neke zemlje!

Bilo kako mu drago, iza deklaratornih izjava cionističke organizacije taj put kojim se postizava nadmoć brojaka, jedini je odgovor na presizanja onih, koji bi nam stali na put.

—des.

Iza kongresa.

Piše dr. Aleksandar Licht.

IX.

Bez naročite pažnje kongresa rješavana su ostala pitanja, pitanja, koja su u ranijim kongresima bila u centru interesa. Kongres je, u glavnome, bio poprište »velikih« borbi načela, koja su se unašala u već spominjana pitanja, a koja su se olako mogla rješavati, kad se ne bi, bez potrebe, podvrgla prosudjivanju po načelima. Na kraju, mi smo vidjeli, da kraj mirnog prosudjivanja ne nailazimo velikih oprečnosti načela.

Tako se desilo, te su inače znatna pitanja nabrzo rješavana; da se stvarnim referatima u uzbuđenosti duhova posvećivalo premalo pažnje; da su muževi, koji su istinski predani radnici (Ruppin, Warburg, Loewe, Arlosorof i drugi), tiho i čedno vršili svoju dužnost, ne potpomognuti interesovanjem kongresa.

No krivo bi se činilo ovome kongresu, kad bi se njegov rad sudio samo po onome, što se u plenumu dešavalo. Težište je rada prenešeno u odbore; plenum je, većinom, samo primao izradjene rezolucije.

Zaokupljen tim odborskim radom, velik dio delegata, možda najspremnijih, nije ni stigao da prati tok rasprava u plenumu, a kamo li da u njima učestvuje. Time je rasprava u kongresu, koja se preko mjere oteglala pitanjima Jewish Agency i apsolutorija, u drugu ruku skraćena; ali po tome je kongres gubio u stilu, jer nije postojao ispravni omjer u tretiranju svih zamašnih pitanja.

Ovim člancima, kojima se hoće da da prikaz kongresa, kaka je u istinu bio, nije zadaća, da iscrpno tretira sva pitanja, kojima se kongres bavio. Zato ću se drugih pitanja samo kratko taknuti.

Tu je, u prvome redu, pitanje **Keren-Hajesoda**. Bivši članom odbora za Keren-Hajesod imao sam prilike da se uvjerim, s kojom se savjesnosti i temeljitosti odbor bavio sa svim pitanjima, koja su u vezi s Keren-Hajesodom kao centralnim, finansijskim problemom obnove Erec-Jisraela. Tu se vršila oštra kritika nad neradom u pojedinim zemljama (naročito u Poljskoj, gdje je, pored Sokolovljeva puta, postignuto žalosno malo). Principi, na kojima je sazdan Keren-Hajesod, iako su s izvjesnih strana kritikovani, ostali su netaknuti, ma da se nije previdjalo, da ni cioniste ne daju posvuda maaser, pa ni maaser od maasera. Ali moglo se utvrditi, da je Keren-Hajesod naišao na razumijevanje i necionističkih krugova pa da bi, kako je to natuknuto u zvaničnome štampanome izvještaju Keren-Hajesoda, on mogao dobro da posluži podlogom za proširenje Jewish Agency. Začudo nijesu se ovdje uzeli u raspravu nazori vrlo stvarne knjige Arlosorofa (»Die Kolonisationsfinanzen der Jewish Agency«, naklada Hitahduta, Berlin), izašle u oči kongresa, koja hoće da postavi kolonizacijone financije, u vezi s Keren-Hajesodom, na kreditnu bazu. O ovoj knjizi trebat će da progovore financij. strukovnjaci. Smatram tu najvažnijim zaključak, da niko ne može vršiti funkcije u cionističkoj organizaciji niti biti priznat delegatom za kongres, ko nije ispunio maasersku obavezu prema Keren-Hajesodu. Bit će stvar kongresnog suda i pojedinih federacija da se taj zaključak provadja, te

se ne bi dešavalo, da su u kongresu i preko mjere igrali ulogu patentiranih čuvara cionizma oni, koji lično nijesu izvršili, ili u čijim zemljama nije izvršena najpreča cionistička dužnost sadašnjice. Tako će se kongresu, pored svega demokratizma, povratiti aristokratska značajka njegova sastava prema ličnim kvalitetama zbiljske predanosti stvari, prema ličnoj vrijednosti delegata. U ovome kongresu prevagnuo je, čini se, kvantitativni momenat svijesti pojedinih delegata, da iza njih stoje velike mase židovstva u zemljama, koje broje najviše Židova (Pojska, Amerika). — Od važnosti je zaključak, u kome se izražava mišljenje kongresa, da se Keren-Hajesod ima osnovati na godišnjim davanjima (umjesto petogodišnjim, kao do sada).

U **financijskome pogledu** prvi puta je kongres birao zasebni financijski odbor, koji je raspravljao o financijskoj politici organizacije, neovisno od budžeta. Ovaj odbor nije stvorio zaključke, već je dao samo smjernice, u kojima dolaze do izražaja nazoni Arlosorofa. Naglašujući prijeku potrebu daljnje izgradnje Keren-Hajesoda i Narodnog Fonda za pokrivanje palestinskog budžeta, smatra ovaj odbor, da metoda darivanja ne može biti centralni metod finansiranja kolonizacionog djela, već valja stvarati gospodarske institucije za zadatke gospodarske naravi, koje će Keren Hajesodu skinuti breme izvršavanja gospodarske naravi. Sredstva iz tih fondova neka se u što većem opsegu daju kao zajmovi, a ne kao darovi. Mobilizacija kapitala za Palestinu ima da se vrši izgradnjom naših narodnih kreditnih institucija, zajmovima i unapređivanjem privatne inicijative. Naročito se ističe potreba velikoga zajma uz potpunu sigurnost za kamatnjak i za amortizaciju. Preporuča se, da financijsko i gospodarsko vijeće organizacije podvrgne strukovnom studiju Arlosorofljev projekt, naročito u pravcu, da li je podesan kao polazna tačka za zajam, a podjednako da se obrazuje u Palestini informaciona centrala (societe d'etudes) za studij sustavnog unapređivanja privatne i udrugarske djelatnosti.

Ko je čitao spomenutu knjigu Arlosorofa, pa s njome usporedi smjernice financijsko-političkog odbora, na prvi će

pogled opaziti, da je odbor u glavnome radio na podlozi Arlosorofljeva projekta. Zaključci se u tome pogledu nijesu mogli stvoriti. Stvar je nova, iako je već ranije bila uzimana u pretres, jer je Arlosorof prvi sustavno i pregledno izradio ovaj plan, koji zavredjuje i sili, da se s njime sve odgovorne institucije mnogo bave. Cioniste će morati osobito pažljivo da proučavaju uz smjernice financijsko-političkoga odbora i knjigu Arlosorofa. Oni će doći do uvjerenja, kako se ovaj socijalista, vodja »Hitahduta« znao uzdići nad svaki partijski doktrinarizam, imajući primarno u vidu izgradnju zemlje.

U ovome savezu treba iznijeti i rezolucije, koje se tiču **Židovskog narodnog fonda**, (Keren Kajemet LejIsrael). U pogledu ove najpopularnije i najustaljenije institucije kongres nije mogao da stvara fundamentalnih zaključaka. Treba ipak da se istakne zaključak, da se djelatnost Ž. N. F.-a ima protegnuti na sticanje zemljišta i za polugradska, poluseoska naselja te za zajednička naselja imućnih ljudi i haluca. Nas će ovdje interesovati naročito zaključak, da se ideja naseljavanja po pojedinim zemaljskim organizacijama ima propađovati, naročito i u pogledu predgradskih zemljišta.

Iz svega ovoga se vidi, da o čisto financijskim i ekonomskim pitanjima prevladavaju momenti praktične oportuniteti na osnovu stečenih iskustava.

U daljnjem članku bit će govora o kolonizacionim problemima i o pitanjima budžeta.

O jevrejskom bogatstvu.

Piše dr. Josip Klausner, Jerusolim.

Čitamo li novine ili knjige antisemita bilo kojeg-smjera, vječno se ponavlja ista pjesma: Jevreji su bogati, u njihovim rukama leži imetak svijeta naroda, dok knjige Jevreja nasuprot kažu, da su Jevreji bijedan i siromašan narod: »Kol Jisrael puki je prosjak!«

Koja je od ovih tvrdnja istinita? Ona Jevreja! Jevrejski je narod zbilja bijedan i siromašan, no ne zbog toga, što bi među Jevrejima bilo premalo bogatuna. Imamo dosta bogataša, iako ne u tolikoj mjeri, koliko to tvrde naši neprijatelji. A ipak

je jevrejski narod siromašan i bijedan, kol Jisrael uistinu puki je prosjak. Jevrejski je narod siromašniji od bilo kojega na svijetu, siromašniji pače od Litvinaca i Islanđijaca, jer ovi imaju svoju narodnu imovinu, koju Jevreji nemaju. Jevreji pojedinci mogu biti bogataši, no jevrejski narod ostaje siromašan i bijedan.

Samo jedan primjer: Njemački Jevreji bili su prije rata većinom bogati ili barem imućni. Uza sve to ostao je jevrejski narod u Njemačkoj bijedan. Narodne imovine nijesu ni tamo imali, a što ima da znači bogatstvo jednoga naroda, kad mu ekonomski život ovisi o drugima, kad nema vlastitoga zemljišta pod nogama, kad ne smije da vodi samostalne ekonomske politike!

U jevrejskoj literaturi nailazimo na okrutne riječi, koje označuju urođeni narod kao »glavni narod« t. j. kao element produktivnog gospodarstva, o kome su svi ostali ovisni. Jevrejski narod nije nigdje, pače ni u Palestini takav »glavni narod«, jer mu za to fali osnovni preduvjet — zemlja, pa je zato prisiljen podvrgnuti se u svom gospodarskom životu »glavnome narodu«.

Ovo potonje utječe i na razvoj jevrejskog života. Čovjek ne mora da bude materijalista, kad ustvrdi, da ekonomske prilike utječu i na politički i na društveni život naroda. Gospodarski život Jevreja ne dolazi iz vlastitoga vrela, iz zemlje, zato ne mogu da vode samostalne gospodarske politike, a jer svoj gospodarski život moraju ravnati prema narodu, u čijoj sredini žive, nije im moguće, da izbjegnu kulturnom utjecaju dotičnoga naroda. Evo to je izvor svjesne i besvjesne asimilacije, izvor majmunisanju, koje potpuno briše originalne nacionalne forme, što ih je stvorila nacionalna misao.

Jevreji stiču u diaspori bogatstva trgovinom, no to bogatstvo ne služi jevrejskom narodu, već drugima, ono nije primarno, već sekundarno, ne potječe iz vrela svega blagostanja, iz »majčice zemlje«. Talmud kaže: »Tko nema zemljišta, nije čovjek!«, a mi dodajemo: »Narod, koji nema zemlje, nije narod!«

Ova je spoznaja potakla profesora Šapiru na misao o osnutku Keren Kajemeta. On je, kao i Herzl, koji je ideju o Keren

A. D. Gordon:

Pisma iz Palestine.

Četvrto pismo.

I.

Prijatelji moji!

Vraćam se našoj stvari, našoj vlastitoj naciji. Onaj, koji pripada živome narodu, može da si priušti luksus, može da imade hir, pa da bude: kosmopolit, antinacionalista, nacionalista uz ovu ili onu ogradu, nacionalista iz milosti ili obaveze i što mu drago, a da mu sve to ne nanese štete. U istinu takav čovjek bezsvijesno, ako ne svijesno, dušom i tijelom vazda ostaje odan svome narodu. (To su svojim držanjem najžešći antinacionalisti dokazali na početku svjetskoga rata.) U njegovome svakidanjem životu on je okružen sa toliko nacionalnoga zraka, koji mu neda, da nacionalno umrekoji ga drži u živoj vezi sa životom i dušom naroda. Zemlja, jezik, običaji — sve

su to veze k životu. — Zato se njegov udio na nacionalnome radu vlastitoga naroda, njegova predaja tome radu, bitno ne umanjuje. Radio on štogod mu drago za čovječanstvo, on sve to radi za svoj narod i u granicama svoga naroda. A mi? Što nas priječi da nacionalno umremo? Gdje je naš nacionalni zrak? Za koga mi radimo, kad radimo za čovječanstvo? Što nas povezuje? Što nas drži u svijetu posebnom nacijom?

Zauvijek neka važi: Valja znati na čemu smo, a po tome nasmoći odvažnost, zagledati istini u oči, pa birati: — nacionalizam do skrajnih granica, a to znači nacionalni ideal učiniti jačim od svih drugih, partijskih i nepartijskih ideala, učiniti ga toliko jakim, da mu se dušom i tijelom odamo ili... asimilaciju sa svim konzekvencama; — asimilaciju, dok nas ne nestane u narodu s kojim živimo. — Ne zaboravimo ni na čas, da će asimilacija, — ne odupremo li se pravovremeno — kod današnjeg nazadovanja religije —

sama doći, pogotovo, ako se u zemljama galuta stanje Židova popravi. — Budimo si svijesni, da naš duševni i materijalni život ne smije da bude ravan duševnome životu drugih. U nas niti imade duševnih, a niti materijalnih, baštinom stečenih dobara, niti imademo materijalno tako obezbjeđena zvanja, koja nam omogućuju duševni i materijalni bezbrižni život. Ne smijemo prepustiti se različitim strujama i valovima, kao ostali, jer te struje, ti valovi nijesu naši, nije ih izbacio naš život, pa nas odvlače — poput mnogih naših, — onamo, odakle nema povratka. Valja živjeti samostalno, svijesno! Glavno je: spoznati, da se svaki nas, brineć se za život naše narodne duše, brine za svoju dušu, da stvara, da daje život svome vlastitome »ja«.

Više nam ne treba. Svaki Židov neka se za se brine, za svoju vlastitu duševnu formu, za svoju dušu, pa ćemo nekako pogoditi put. Briga za se druga je, mirnija, sigurnija, dublja, temeljitija; ona ne

Kajemetu oživotvorio, dobro znao, da je jevrejskom narodu potrebna narodna imovina, zemlja, koja pripada njemu i samo njemu. Tada će jevrejski narod prestati da bude siromašan i bijedan, pa ako samo jedan dio postane svojinom jevrejskoga naroda, utjecat će to znatno na izgradnju zemlje, bolje reći na formu izgradnje. To je bila misao vodilja kod osnutka Keren Kajemeta, naše najnarodnije tvorevine.

Što je Keren Kajemeta do sada učinio, dosta je zamašno. Da nije njega, ne bi imali ni farma, ni kvucot, ni halucin, ni halucot. Čime bi bez svega toga ugrijali srce našega naroda, čime bi stupili pred buduću generaciju? Već pred 40 godina sanjali su »Bilu« o narodnoj imovini. Tada je došla potpora odozgo, no ta je potpora doduše spasila jišuv, ali je zato nehotice ideju narodne imovine potisnula u pozadinu. U Keren Kajemetu ova je misao ponovno rodjena. Njime je stvoren imetak, ne za pojedinca, ni za grupu, već za cijeli narod. U tome leži tajna ljubavi, koju iskazuje cijeli narod bez razlike stranaka K. K., gradjani i radnici, bogati i siromašni, »materijalisti i idealisti«, »političari i praktičari«. I nema Jevreja, koji bi bio protivnik K. K., iz razloga, što se osniva na socijalističkoj misli. Svi osjećaju, da je ovaj socijalizam nacionalnog karaktera, da će donijeti materijalnu i duševnu slobodu, da se radi o oslobodjenju Jevrejstva od prosjaštva.

Sada razumijemo uspjehe Keren Kajemeta kraj svijetu zapreka i poteškoća. Za svršetka rata imao je KKL 22.000 dunama zemljišta u Palestini, a sada nakon petgodišnje svjetske krize, nakon strahovitih pogroma i pauperizacije ruskih Jevreja po boljševizmu nakon valutne katastrofe u skoro cijeloj Evropi posjeduje KKL preko 100.000 dunama zemljišta. Od ovoga veći dio leži u Emek Jisraelu, u onom plodnom Emeku, koji je naša davna čežnja, u lijepoj zemlji Efrainovoj u gorju Gilboa, u Ejn-Harodu Gideona. Tamo se i iskušavaju nove forme nacionalnog i socijalnog života, kojih važnost ne smijemo podcijenivati. Tko zna, ne ćemo li baš ovim pokusima zahvaliti spas našega naroda i cijeloga svijeta!

Keren Kajemeta proklamirao je u jevrejskim masama akciju za Geulat Haadama. Zgodno bi bilo, kad bi u ovom slučaju

daje mjesta razlikama u naziranju. U njoj svatko iz bliza vidi cijelu tu zgradu do najdubljih temelja, pa brzo spozna, da mu je zaista duša rastrgana, brzo spozna, da smo baš zato i medju sobom rastrgani, jer narodna rastrganost počinje u duši svakoga nas. Svaki nas neka izliječi pukotinu duše svoje, neka stvori mir u njoj, pa će i među nama nastati mir. Svaki nas neka ide onamo, kud ga vodi njegova cijela, slobodna duša, njegov čisti, prirodni i samostalni ja, pa ćemo konačno po različitim putevima doći do naše prave nacionalne duše, do nas čistih u čistoj našoj narodnosti. — Iz svake tačke sa površine kugle pušteni okomiti pravci sastaju se u središtu. »Najvažnija je tačkica«, govorili bi stari Židovi. Razmislimo li, tada u tim riječima nailazimo duboki smisao.

Sve to i više govori nam život, govori nam glasom naše prolivene krvi.

Bez tumača valja da čujemo što go-

Erec Jisrael dao inicijativu, ne zato, što Erec Jisrael crpi iz njega korist, već zato, što je vrijeme, da Jerusolim preuzme vodstvo. Inicijativa treba da dolazi iz srca našega naroda, iz koga se rasprostiru žile, kojima teče ona topla i životvorna krv, koja hrani cijeli organizam. Mi ćemo početi oslobađanjem zemlje, a time će se probuditi i cijeli narod. Hoćemo da narodu privedemo nove snage i novoga bogatstva, ne fiktivnoga ni galutškoga bogatstva, a ni bogatstvo individua.

Oslobodjenje zemlji, a narodu nacionalna imovina.

Iz židovskog i cijonističkog svijeta.

SJEDNICA AKCIONOG KOMITEJA U LONDONU

Sjednica akc. komiteja počela je u petak, 26. oktobra, a zaključena je srijedu 31. oktobra. Premda je saziv ove sjednice naglo uslijedio, prisustvovalo je dosta članova. Od londonske egzekutive nije prisustvovao Sokolov, koji iz zdravstvenih razloga boravi u Meranu i Lipski, koji je u Americi. Dr. Weizmann pravovremeno je prispio, isto tako i svi članovi iz Evrope, osim nekolicine, koji su poslali zamjenike.

Predsjednik A. C.-a, nadrabim dr. Chajes izjavio je u svom pozdravnom govoru, da je sjednica sazvana na želju egzekutive, pošto ova želi, da se s A. C.-om posavjetuje o držanju organizacije spram prijedloga engleske vlade, da se osnuje arapska agency. Dr. Weizmann izjavio je, da ovo zasjedanje ima da riješi dvije zadaće. Prvo treba da se ustanovi stanovište A. C.-a spram aktuelnih političkih pitanja, a drugo treba odrediti smjernice rada u slijedećem polugodištu, jer će članovi egzekutive doskoro početi u razne zemlje, da tamo organizuju rad. — On sam želio je porazgovoriti se s članovima A. C.-a, pošto već 24. novembra putuje u Ameriku, što se tiče arapske agency, cijonist. organizacija još nije odgovorila engleskoj vladi, no kako su Arapi ovaj prijedlog već odbili, to cijelo pitanje nije praktički od važnosti. Zatim je dr. Weizmann iznio svoje mišljenje, kako da se odgovor sastavi.

Dr. Feiwel izvijestio je o provedenju zaključaka glede proširenja Jewish Agency. U toj se stvari egzekutiva ustanovila smjernice, prema kojima bi organizirane Jevreje u pojedinim zemljama trebalo privući, a u formama, koje odgovaraju prilikama te zemlje, nadalje da se upotrijebe već postojeći Keren-Hajesod odbori.

Kako se iz debate razabralo, u ovim su pitanjima bili svi članovi A. C.-a složni. Važne su izjave nekih govornika, koji su na kongresu bili protivnici Jewish Agency, a sad se zalažu, da se zaključci, pošto ih je kongres stvorio, zbilja provedu.

U pitanju Arab Agency vladalo je mišljenje, da je nastojanje engleske vlade oko ublaženja arapsko-

gori, bez naočala, da mu zagledamo okom u oko. Tada ćemo razumjeti i znati, da je ono, čega nemamo: život. — S koje god strane razmatramo naše pitanje, s političke, ekonomske, s duševne — vazda je ono: životno pitanje, vazda pitanje pregraditi iz temelja ono, što smo dosad morali zvati: životom. Ne ćemo da budemo paraziti na tudjem tijelu, sa svim frazama i uživanjima parazita; — tražimo naš vlastiti život. Treba nam barem grudica zemlje, da na njoj sami stvorimo novi život, koji će djelovati na cijeli naš rastrkani narodni organizam, poput oživljujućeg eliksira i osnažiti nas da preuredimo svoj život po slici i mjeri svoje žive duše — dok ne dodje blaženi čas potpunoga oslobodjenja.

Evo to je druga tačka — u neku ruku centralna — na kojoj se možemo praktički složiti. Nema sile, koja ljude više spaja od zajedničkoga stvaranja, jer nema sile, koja čovjeku daje toliko života,

jevrejskih opreka hvalevrijedno, no da se riješe ne ovakove vrste ne slaže s duhom mandata. Istodobno ponovno je naglašena pripravnost cijonističke organizacije, da u Palestini kooperira s Arapima.

Pored ovih pitanja, raspravljalo se još o palestinskom budžetu, o budžetu londonske egzekutive, o pokriću organizacionih troškova, o visini šekela, o Keren Hajesodu i oživljenju cijonističkog rada.

Budžet londonske egzekutive ustanovljen je s 34.000 funti. Stavka od 1800 funti određena je za proširenje londonske centrale.

Prema zaključku kongresa odredila je ovaj puta egzekutiva visinu šekela. Zemlje s nestalnom valutom plaćaju minimalno 10 američkih centi. Egzekutiva je opunomoćena, da za pokriće organizacionih troškova oporezuje zemaljske i separatne saveze.

Rezultat je debate o Keren Hajesodu zaključak, kojim se egzekutivi stavlja u dužnost, da u svim zemljama Evrope provede sličnu akciju kao u Americi, da tako osigura palestinski budžet za iduću godinu. Da se umanjí nezaposlenost u Palestini, ovlaštena je egzekutiva, da neke stavke izvanrednog budžeta prenese u redoviti.

Vrlo opsežna debata o ovim pitanjima, dovela je do jednodušnog sporazuma. Zaključci raznih komisija primljeni su gotovo jednoglasno.

Sjednica je kod svih prisutnih pobudila dojam, da će u novoj periodu rada, egzekutiva i akcioni komite jednodušno i sporazumno raditi na dobrobit pokreta i izgradnje Palestine.

Listina članova:

Egzekutiva: Dr. Weizmann, dr. I. Cohen, dr. Solovejčik. Akcioni komitej: dr. Chajes, ing. Stricker, dr. Katzenelsohn, N. Alejnikov, Kurt Blumenfeld, Sol. Cohen, D. Florentin, Rev. I. A. Goldbloom, A. Goldstein, dr. I. Gottlieb, dr. A. Hantke, dr. S. Lewin, L. Levite, H. de Lième, L. Motzkin, dr. L. Reich, dr. O. Thon, H. Farbstein, Lewin-Epstein, S. Brodt, dr. I. Murok, dr. S. Federbusch, dr. R. Weltsch, I. Grünbaum, dr. N. Goldmann, I. Mereminski. Financijski i ekonomski izvjestitelji: dr. B. Feiwel, dr. G. Halpern, I. Naidić, Jevrejska kolonijalna banka: Jean Fischer. Keren Hajesod: S. Kaplanski. (Ziko)

Dr. Weizmann — predsjednik Jewish Agency. Paris, (J. C. B.) Pošto je palestinski mandat stupio potpuno na snagu, sazvao je dr. Weizmann prvi put sastanak u oficijelnom svojstvu predsjednika Jewish Agency. Poziv na zasjedanje, koje je ovdje održano prije odlaska dra. Weizmanna u London označio je glavnim govornikom: »Dr. Ch. Weizman, predsjednik Jewish Agency, koja je po Savezu Naroda autorizovana, da raspravlja sa mandatarnom vlasti o izgradnji Palestine«.

Američko-židovski kongres i Zengvilov govor. Govor, što ga je Izrael Zengvil održao na američko-židovskom kongresu, u kojemu iznosi oštru kritiku o cijonizmu, izazvao je opće neraspoloženje. Na predlog Lujza Lipskoga prihvaćena je jedna deklaracija kao oficijelno stajalište kongresa, u kojoj se naglašuje, da je Zengvil govorio u svoje, a ne u ime kongresa. U ovoj se de-

koja ga toliko preporadja, kao stvaranje. Stvara li čovjek život, stvara ga za sebe i preporadja samoga sebe, a preporodi li se, stvorio je život. Debatama i pregovoranje ne ćemo doći niti do sporazuma, a niti do zajedničkoga narodnoga rada. Jedino radom i stvaranjem doći ćemo do sporazuma. Židovi pojedinih zemalja neka obavljaju svoj lokalni rad, mi svi Židovi zajedno imademo veliki narodni zadatak: stvoriti vlastiti kutić vlastitoga narodnoga života. Vjerujemo, to možemo. Imademo Palestinu, a time imamo mali početak.

Dakle — Palestina? Postavi li koji Židov to pitanje, prepuštam da na nj sam odgovori. Ne bojim se odgovora. Jedino uvjetujem, da svaki Židov bez straha saslušaj i ne zataji odgovor, koji dolazi iz dubine duše njegove, neka ne zataji glas, koji mu odgovara: Palestina ne boji se židovske duše!

(Nastavit će se.)

klaraciji predsjednika američko-židovskog kongresa dra Stefana S. Wisea između ostaloga veli: »Kao govornik američko-židovskog kongresa htio bi da ozbiljno i naročito izrazim uvjerenje tisuća američkih Židova, čije neposredno zastupstvo je ovaj kongres, da je cionizam daleko od bankrota ili od svog raspada. Izgledi za puno ispunjenje cionističkih nada u jednu domaju su bliži nego ikada.

Keren Hajesod u Americi. Rad oko Keren Hajesoda već je započeo. Država Connecticut se je obvezala, da će do 1. decembra sabrati 2500 subskribenata. New England započinje akciju jednom regionalnom konferencijom. Ovakom konferencijom započimlje Virginio i Maryland u Norfolku, a Pennsylvania u Wilkes-Barren. A. Louis započimlje kampanjom u novembru, isto i Chicago. Novosnovana cionistička centrala u New Yorku obraduje već trećinu distrikata, te drži u spremi veliki broj govornika i organizatora. Očekuje se, da će nova akcija donijeti barem dvostruki iznos prošlogodišnjeg.

Početak 100.000 dolara — drivea u Bostonu. U Bostonu otvorena je K. H.-kampanja jednim banketom, kod kojeg su glavni govornici bili senator Spencer i Louis Lipski. Kod kampanje jednako sudjeluju ortodoksi kao i reformirani, a dana joj je zadaća, da u što kraće vrijeme sabere 100 hiljada dolara. Senator Spencer, kojeg je govor bio uz veliko odobravanje saslušan, naglasio je, da kršćani odobravaju izgradnju jevrejske narodne domaje, sam je karakterizirao Palestinu kao »priliku, što je stoljeća pružaju Jevrejima«. Pod konac podsjetio je na riječi biblije, prema kojima je Jevrejima obećao Erec Izrael sam Bog; Jevreji neka se oslone na božju riječ, i neka budu ponosni, što pripadaju tako velikoj rasi.

Louis Lipski prikazao je utiske prošlog kongresa, te je izjavio, da su evropski Jevreji upravnili pogled na Ameriku, odakle ne očekuju samo materijalnu pomoć za izgradnju Palestine, već i nove političke i moralne snage.

Iskaz Keren Hajesoda u Londonu o uništenim svotama u septembru: 1. Američka unija F 35,433, 2. Litavska 874, 3. Poljska 862, 4. Čehoslovačka 687, 5. Mezopotamija 630, 6. Južna Afrika 500, 7. Jugoslavija 279, 8. Ruski bjegunci 275, 9. Austrija 164, 10. Estonka 149, 11. Bukovina 141, 12. Švajcarska 135, 13. Italija 130, 14. Holandija 118, 15. Danzig 67, 16. Istočna Galicija 84, 17. Alzacija 67, 18. Švedska 61, 19. Francuska 50, 20. Letška 47, 21. Transilvanija 28, 22. Čile 27, 23. Brazilija 15, 24. Grčka 10, 25. Tunis 2, 26. Palestina 2, 27. Engleska 2, 28. Ostale zemlje 438. Ukupno F 41,279.

Keren Hajesod u Poljskoj. Na zadnjoj sjednici K. H.-direktorija za Poljsku izabralo se namjesto g. Podliševskog, koji je u Palestini, g. S. Suchovieckog jednoglasno za predsjednika.

Julius Wolfsohn.

Pučka je pjesma duševni odraz narodnoga života. Ona je poput ogledala, u koje treba tek da zavirimo, pa da dobijemo bužnu sliku života. Ni jedna od drugih narodnih svojstava ne odaje u toliko mjeri narodnu dušu, kao pučka pjesma. Ona je nerazdruživa svojina čovjeka i prati ga od koljevke do smrti. Već zarana usadjuje majka svoje čedu pjesmu u srce. Ta se pjesma kasnije razvija zajedno s čovjekom i postaje mu utješiteljica u tuzi i jadu, prijateljica u radosti i sreći.

I Židovi imaju svoju pučku pjesmu, s kojom i u kojoj oni žive, misle, trpe i uživaju. Židovi su bogati pučkim pjesmama. No oni jedva poznaju izrazito veselu pjesmu. Njihova je pjesma, pjesma potištenih srdžbe, neprolivenih suza, pjesma vječitih tlapnja i iskušenja. Pjesnik njihov ne poznaje ljepotu prirode. On ne pjeva o mirisu cvijeća, žuboru potoka, čaru širokih otvorenih polja, zelenih šuma i mirisavih livada. To je pjesma uskih ulica, sparnih i mračnih soba, ona je smješak usana, dok oči plaču. Čak je i humoristična pjesma gorko smijanje, to je ironično posmatranje samoga sebe, svojeg jada i sudbine.

Kako se u posljednje vrijeme svi narodi sve to intenzivnije bave istraživanjem i njegovanjem pučke pjesme, nije uzmanjalo ni u Židova stvarao, koji su začeli crpiti iz nepresahnjivog narodnog vreća. Mnoga izdanja i obradbe židovskih

Na istoj sjednici direktorija raspravljalo se i o stanju K. H. u Poljskoj, te o mjerama, koje bi trebalo poduzeti, da se rad intenzivira. Svi članovi direktorija obvezali su se, da će biti na raspolaganje g. Suchovieckone, koje je dobio izvanredne pomoći.

Protužidovski izgredi u Njemačkoj.

Reakcija je na djelu. Slavi orgije. Hakenkrajcleri služe se metodama crnih satnija. Iza izgoniške akcije Karovih bandita u Minhenu i zlostavljanja Židova u gradovima Bavarske, izgredi protiv Židova u Berlinu. Odanle stizavaju vijesti, po kojima protužidovski teror preotima sve veći mah. Naglo povisivanje cijena životnim namirnicama izazvalo je razumljivo ogorčenje pučanstva. Reakcionarcima je ovo ogorčenje dobro došlo sredstvo za raspirivanje mržnje proti Židovima. Uspjeh nije izostao. Pljačkanja židovskih radnja sa životnim namirnicama na dnevnom su redu. Prolaznici sa židovskim naličjem bivaju zaustavljani, ascutirani na njihovo plemensko porijeklo i ako odnosna »komisija« uglavi dotičnika Židovom postupa se šnjime po Hejaševom i Pronajevom receptu. Svlače ga, orobe i isprebiju. Redarstvo prama ovim izgredima pokazuje ili značajni pasivitet, ili prerevnost — proti ovakovim žrtvama teutonske bestijalnosti vodeći ih u aps, gdje ih još i policajci zlostavljaju. Antisemitska propaganda hvata sve jači korijen u redovima nezaposlenog radništva, pa se je bojati, da će toliko priznata njemačka organizaciona sposobnost, ako prilike u Njemačkoj prosljede ovim putem, doskora posramiti krvološtvo bijelih terorista u Madjarskoj.

★

U ponedjeljak 28. oktobra posjetili su predsjednik Cionističkog zemaljskog komiteja dr. Friedman, podpredsjednik dr. Levenherc i gradski zastupnik dr. Plaškes austrijskog ministra spoljnih poslova dra. Grinbergera da interveniše radi izгона Židova iz Bavarske. Ministar je saslušavši deputaciju izjavio spremnost, da odmah poduzme energične korake u Minhenu, da uputi jednu demaršu, da se zaprijeti represalijama i eventualno da putem retorizije dade bavarske državljane izagnati iz Beča. Demarša austrijskog generalnog konzula dra. Gintera već je u četvrtak uslijedila.

Deputacija predložila je spisak nekih naročito drastičnih objava izгона, koje svojim apsurdnim obrazloženjima daleko nadmašuju neke primjere izгона, kojih se još sjećamo iz izaprevratnog doba.

★

Reprezentant »Jüdische Welthilfskonferenz«-e u Ženevi, gosp. Oberson poziva Medjunarodni crveni krst, da u interesu očuvanja humanitarnoga principa interveniše u stvari izгона Židova iz Bavarske.

pučkih pjesama neosporivo dokumentuju izdašni rad na tom polju. Među prve, koji su počeli da židovsku pučku muziku obraduju i da ju uvedu u koncertnu dvoranu, ubraja se Julius Wolfsohn. Židovska pučka muzika i Julius Wolfsohn dva su nerazdruživa pojma. Umjetnik je to zvučnog imena, eminentnih kvaliteta i velike kulture. Kao pianist ubrao je posvuda slavu i važi kao izvrstan interpret Chopinovih skladbi. Kao pedagog odgojio je svu silu muzičara, koji danas zauzimlju odlične pozicije. Njegove parafraze staro židovskih pučkih pjesama naišle su posvuda na sveopće priznanje i topao prijem. Te su parafraze nastale iz duha židovske pučke pjesme i duše. Obradjene su pianistički zahvalno, zvučno, a snabdjevene su svim sredstvima moderne kompozitorske tehlike. Wolfsohn dočarava nam neobično žive i bujne slike. Pred našim se očima odigrava za čas sva životna borba židovskog naroda. Beskrajna tuga potlačenih duša, nježni ljubavni odnos dvaju bića, pritažena radost gozbenih i svatovskih događaja, topla majčina briga kraj koljevke čeda — sve to nalazi u Wolfsohnu adekvatan izraz. Wolfsohn riše i pjeva. On je istodobno slikar i pjesnik. Netko ga je ovako karakterizirao: Wolfsohn je anatom i fiziolog židovske pučke muzike.

O Wolfsohnu kao muzičaru izrekli su malne svi evropski kritičari veoma laskav sud. Predaleko bi nas vodilo, kad bismo htjeli da iznašamo

Iz Palestine.

Sir Herbert Samuel pohodio je jevrejske kolonije. Prošlog tjedna pohodio je Sir. H. Samuel koloniju Balfouria, te je tom prilikom kolonistima izrazio svoje priznanje za njihov rad. Pregledao je radove oko isušivanja močvara u blizini Tel Josepha. Pohodio je još Haifu, Aku, Atlit, Benjaminu, Kafriu i Tel Aviv. U telavivskoj gimnaziji priredjen mu je koncert. U Tel-Avivu pohodio je High Comissioner halučki logor, djevojačku školu, sinagogu, Rutenbergovu centralu i novo predgrađe.

Sir Herbert Samuel demantira glasine, da je umoran službe. High Comissioner primio je delegaciju Organizacije Jevrejskih Kolonista, s kojom je opširno razgovarao o njihovim potrebama. Izrazio je svoju radost, što je uspjelo cjelokupno jevrejsko seljaštvo zemlje jedinstveno organizovati, te da u redovima jevrejskih seljaka vlada tako zamjerna sloga. Tom prilikom demantirao je High Comissioner glasine, prema kojima je on izjavio Sir Mondu, da je umoran službe. Ovakove riječi nije on rekao niti Sir Mondu, a niti kome drugome. To je izmišljeno od američkih žurnalista.

High Comissioner primio je predsjedništvo Vaad-Leumija. High Comissioner primio je članove iz predsjedništva Vaad-Leumija, te se s njima porazgovorio o raznim pitanjima, o zakonu i jevrejskim općinama, o policiji i o subotnjem radu jevrejskih željezničara. Glede policije upozorili su High Comissionera, da se ne održava proporcija kod namještanja redara i njihovih časnika, pa je High Comissioner obećao, da će nastojati, da se to promijeni. Nadalje se govorilo o održavanju jevr. blagdana kod policije, a napose se iznio slučaj policiste Bluma. Ovaj je bio kažnjen s 14 dana zatvora, jer nije htio da vrši službu na Jom Kipur. High Comissioner je izjavio, da se Blum dođuše ogriješio o subordinaciju, no dotični policijski oficir nije postupao prema propisima pa je zbog toga dobio ukor. što se tiče oslobođenja jevrejskih radnika od rada subotom i blagdanima izjavio je High Comissioner, da je uvijek nastojao, da jevrejske radnike oslobodi od rada blagdanima, no vrlo je teško ovo provesti kod radnika prometne službe i carinare, pošto njihov rad stoji u vezi s prometom. Da to pobiju, iznijeli su zastupnici Vaad Leumija kao primjer Solun gdje su za vrijeme turske vladavine subotom bile zatvorene carinarnice.

Memorandum beisanskih šeika. Već smo u prošlom broju izvijestili, da su šeici Beisana predali High Comissioneru memorandum, kojeg sadržaj donášamo danas.

»Mi šeici i arapske poglavice, koji stanujemo u Beisanu, došli smo da pozdravimo High Comissionera prigodom njegovog povratka, i da ga pozovemo, da nas pohodi. Nadamo se, da će se High Comissioner ovom našem pozivu odazvati, jer hoćemo da popravimo ono, što su pokvarili

stručna mnijenja o Wolfsohnu. Tek neka bude Walter Niemanovo spomenuto. Pisac govori u svojoj izvrsnoj knjizi »Meister des Klaviers« (str. 204) o njemu ovako: »Julius Wolfsohn, ein Schüler der Moskauer und Warschauer Konservatorien, (Noskovski) Raul Pugnons in Paris, Leschetizkys und Friedmanns in Wien, hat sich als Pianist von grossen Ton, edler Auffassung, gestaltungsfähiger Phantasie und Klangpoetischen Ton-sinn als delkater Stimmungskünstler von fein abgestufter Rhythmik und Dinamik einen vortrefflichen Namen gemacht«. Kad se umjetnik ovakovih umjetničkih kvaliteta zalaže za židovsku pučku glazbu, onda već ta činjenica zaslužuje pažnju. Wolfsohn postigao je u svim gradovima, gdje je interpretovao svoje parafraze goleme uspjele. Čak strogi bečki muzički kritičari priznali su neobičnu ljepotu židovske pučke muzike, a Wolfsohnove parafraze uvrstili su u red najodličnijih. Tom prigodom bile su napisane ove riječi: »Für diese beiden Hefte angewandter Volksmusik und echter Klaviermusik geb ich gerne ein ganzes Schock expressionistischer Klaviergescheibsel«.

Wolfsohn svirati će svoje parafraze, te svoju »Židovsku rapsodiju« — prva židovska rapsodija! — dne 17. o. mj. u dvorani glazbenog zavoda. Zagrebačko će općinstvo bez sumnje znati cijeniti taj rijedak umjetnički, a u neku ruku i kulturni događaj.

oni, koji misle, da su zvani, da govore ispred naroda, i to već kroz dvije godine čine, nakon što je High Comissioner posljednji put pohodio Beisan. Alah je naš svjedok, da mi s ovima nemamo ništa zajedničkoga. Mi se ne bavimo politikom, niti skupštinama i delegacijama već smo priprosti ljudi, koji se bave samo svojim poslom. Mi se u svem slažemo s vladom, pa stoga svako, tko u naše ime govori, to samo u svoje ime čini. Umoljavamo stoga vladu, da ne uzme ove glaso-ve u obzir, jer smo mi jedini zastupnici naših plemena. Pošto se Emir Basir-al-Hasan, koji stanuje u Istočnoj Jordaniji, miješa u naše poslove, te govori u naše ime, a mi znamo, da je on svadljivac i podvrgnut vladi Istočne Jordanije, to izjavljujemo, da on ne stoji u nikakvoj vezi s Palestinom, jer u njoj nema posjeda. Pošto nam je poznato, da je Vadi Efendi-al-Bustani pošao u London, i tamo dao u naše ime izjave, da Jevreji nastoje, da nas otjeraju s našeg zemljišta i da vlada hoće da nam oduzme svu zemlju i da je predā Jevrejima, to u ovoj stvari izjavljujemo slijedeće: Ne vidimo ništa zla u Jevrejima. Prodali smo vlastitom voljom jedan dio našeg zemljišta jednom američko-jevrejskom društvu. To smo učinili zato, da ovim novcem uzmognemo obraditi preostalu nam pustu zemlju. Mi smo s Jevrejima zadovoljni, te se nadamo, da će u zajedničkoj saradnji s njima procvasti naš kraj na dobrobit sviju nas. Vaadi-al-Bustani izmamio nam je 3000 funti, pa umoljavamo High Comissionera, da ispita oyu stvar, pogotovo jer je Vaadi-al-Bustani Sirijac, pa ga zbog tog treba izagnati. Pri koncu izjavljujemo, da smo bezuvjetno voljni držati se odredaba vlade; tko to ne će činiti, naš je neprijatelj, i mi molimo vladu, da ga prema zakonu najstrože kazni.

Prema posljednjim vijestima High Comissioner odazvao se je ovome pozivu i posjetio je Beisanu.

Izložba gospodarskih produkata u Mikve-Izraelu. Prigodom podijelivanja svjedodžaba gospodarske škole u Mikve-Izraelu, priredjena je i o-veća izložba stoke i mliječnih produkata. Od proizvoda same škole treba napomenuti neku osobitu vrst turskog duhana, zbog kojeg je škola već izišla na glas. — Sir i lady Clayton pohodili su ovu izložbu, te su za nju pokazali veliki interes.

Otomanska režija kupila je veću količinu palestinskog duhana. Otomanska režija je ove godine prvi puta kupila 30.000 kg. palestinskog duhana.

Trgovački položaj Jerusolima u septembru. Položaj se od prošlog mjeseca nije u mnogome izmijenio. Žitno je tržište mrtvo, pošto je prestao dovoz iz Transjordanije, pa su lokalni trgovci svoju robu mogli skupo prodati. Za vrijeme jevrejskih blagdana mali su trgovci učinili veliki promet osobito u živežnim namirnicama, konfekcijama itd. Trgovina željezom, drvom i građevnim materijalom stišala se je, a i tvornice su zbog jevrejskih blagdana imale manji promet.

Ujedinjenje odjelenja za trgovinu i industriju s carlinskim odjelenjem. Kako se službeno javlja ujedinjeni su departman za trgovinu i industriju i departman za carinu u jedno odjelenje pod imenom »Departman za Carinu i trgovinu«. Ovaj je departman smješten u bivšem njemačkom konzulatu u Jerusolimu.

Comptoir Lyon-Allemand osniva podružnicu u Haifi. Poznata firma za trgovinu plemenitim kovinama, Comptoir Lyon-Allemand, odaslala je svog zastupnika u Palestinu, da tamo osnuje podružnicu. Firma se nada, da će već doskora moći započeti radom. Firma se bavi svim vrstama bankovne i trgovačke prodaje i kupuje plemenite kovine.

Naklada jevrejske štampe u Palestini. Jerusolimski dopisnik njujorškog lista »Jüdisches Tagblatt« donaha slijedeće podatke o nakladama jevrejskih listova u Palestini:

Dnevnicu »Doar Hajom« 6000 komada, tjednicu »Hapoel Hacaiv« 2000 kom., »Kuntres« 1000 kom. »Kol Jaakob« (organ nadrabinata) 750 i još njih nekoliko s manjim nakladama.

Neredovito izlaze: »Erec Izrael«, »Al Hanuš-nar«, »Aspuklaria« itd. »Hašiloa« je nedavno počela ponovno izlaziti.

Ribarstvo u Palestini. Krajem septembra pripio je u Palestinu imigrant imenom Slusher. Donio je sa sobom brod od 31 tone i motorni čamac od 10 tona, te kompletni uređaj za ribolov. Namjerava, da uredi uzduž palestinske obale ribolovsko društvo sa sjedištem u Haifi.

Poboljšanje palestinske trgovačke bilanse. Od vremena engleske okupacije dosegao je palestinski eksport u mjesecu augustu svoju najveću stavku iznosom od LE 180.000, dok je uvoz iznašao LE 356.000.

U glavnom su se izvažale ljubenice u ukupnoj vrijednosti od LE 48.000, zatim voće u vrijednosti od LE 22.000. — Poboljšanje trgovačke bilanse razabire se iz slijedeće tabele:

	Januar-August 1922	Januar-August 1923	Privast ili umanjak
Uvoz L E	3,638,000	3,172,000	— 466,000
Izvoz	833,000	955,000	+ 122,000
Recksport	123,000	179,000	+ 56,000
Ukupno poboljšanje . . .			644,000

Otvorenje medicinskog odjelenja Narodne Biblioteke. Uz veliko učestvovanje otvoreno je na 19. oktobra medicinsko odjelenje jerusolimke Narodne Biblioteke. Prof. Fodor govorio je ispred onih odjelenja medicinskog fakulteta, koji će se otvoriti, a to su kemijski i biološki. Između mnogih drugih govorili su i Jellin Pick, Usiškin te Bergmann. Ovo medicinsko odjelenje kao i čitaonica biblioteke darovi su američkih liječnika Jevreja.

Trgovački položaj u Jafi u mjesecu septembru. Sva su očekivanja koncentrisana na iduću sezonu naranča. Engleski trgovci doduše proriču, da će icjene biti niske, no ako se uzgajatelji i brodovlasnici organizuju, te time regulišu pošiljke za Englesku, velika je vjerojatnost, da će prodaja biti povoljna.

Engleska parobrodarska društva obećala su, da će sniziti vozarinu iz Jafe u Englesku za transporte naranča.

U maloj trgovini položaj se takodjer poboljšao, osobito u konfekcijama i tekstilnoj robi. lokalne su se cijene malo izmijenile; interesantan je trajan porast cijena inozemnog brašna i šećera, te domaćeg žita. Domaća je pšenica porasla zbog porasta cijene na svjetskim tržištima, te zbog toga, što su izostale pošiljke iz Haurana.

Iz Jugoslavije

Iz Radnoga odbora. — Na sjednici od 7. ovog mjeseca izvješćuje upravitelj Keren Hajesoda o napretku rada. — Stvoreni su važniji zaključci u pogledu provedbe akcije za Halučku farmu. — Upravitelj Keren Kajemeta podnaša izvješće o povedenoj Hanuka-sabirnoj akciji, od koje uprava očekuje veliki uspjeh. — Židovsko narodno društvo u Zagrebu obavijestilo je R. O., da će 25. ovog mjeseca držati svoju izvanrednu glavnu skupštinu sa svrhom potpune reorganizacije. — Odbor prima ovu obavijest s zadovoljstvom k znajući, time, da će na skupštinu poslati svoje izaslanike. Konačno R. O., saslušavši predsjednikove tople riječi o radu i uspjehu Židovske svijesti u Sarajevu, — koja je netom proslavila svoju petogodišnjicu, — stvara zaključak, da se »Židovskoj svijesti« u Sarajevu, njenim požrtvovnim redaktorima, saradnicima i prijateljima najtoplije čestita i da joj se izrekne hvala za njen zdušan rad u cilju čuvanja interesa jevrejskih.

Novi Sad. Kuratorij Keren Hajesoda održao je dne 29. oktobra svoju prvu sjednicu. Članovi kuratorija, koji su preuzeli dužnost posjećivanja, izvijestili su

o uspjehu tih posjeta. Do ove prve sjednice kuratorij je primio 54 novih obaveza. Zaključeno je, da će se do slijedeće sjednice posjetiti daljnjih 205 općinara.

Jüdisches Volksblatt, koji izlazi u Novom Sadu, obratio se svojim čitateljima apelom za novčanu pomoć iz razloga, što mu je ponestalo sredstava. Prijatelji lista odazvali su se pozivu izdavača, pa Jüdisches Volksblatt u svome posljednjemu broju donosi prvi popis svojih prijatelja prinosnika. Do sada je primljeno za tiškovni fond oko 25.000 dinara.

Pančevo. Lijepo započeta akcija za Keren Hajesod nastavlja se sa uspjehom, koji zadovoljava. U srijedu dne 31. pr. mjeseca i četvrtak, dne 1. ovog mjeseca bili su naši gosti dr. Dohany iz Karlovog sela i dr. Alfred Singer iz Zagreba, te je njihova prisutnost mnogo pridonijela tom zadovoljavajućem nastavku akcije.

Beograd. Ovamo je stigao tajnik organizacije dr. Alfred Singer, da organizuje sabirni rad za jugoslavensku koloniju, a podjedno da dovrši akciju za Keren Hajesod. Posjeti se marljivo nastavljaju, obavlja se inkaso prijašnjih obaveza, pa imade mnogo nade, da će ovaj puta naši Jevreji svi do jednoga udovoljiti svojoj dužnosti.

Za Jugoslavensku halučku farmu daruju: Braća Frank Din. 3000.—, H. B. Din. 5000.—, Ž. R. Din. 1000.—, Hugo Wollner i drug Din. 1000.—.

Sabirni arci za Hanuku. Prijatelji Keren Kajemeta primili su simpatično poticaj uprave K. K. za Jugoslaviju, da se prigodom Hanuke izazove natjecanje oko postignuća najboljeg sabirnog uspjeha. Sabirači već traže arke u želji, da što prije započnu sa sabiranjem. Preporučamo zato svim našim prijateljima, koji kane sudjelovati u natjecanju, sabiranju, da što prije podignu u upravi sabirni arak i da se dadu na posao.

Odazivajući se interesu sabirača, uprava K. K. izložit će prvu nagradu vrlo lijepu menoru u izlogu draguljarske tvrdke Josip Engelsrath Zagreba, Ilica 6, gdje će se menora moći vidjeti kroz cijeli dan počam od 12. pa do uključivo 16. ov. mj.

Židovsko narodno društvo u Zagrebu. Za dan 25. o. mj. sazivlje predsjedništvo društva izvanrednu gl. skupštinu. Seniori akademskih društava »Bar Giore« i »Judeje« kane to društvo u tolikoj mjeri aktivirati, da će ono u društvenom životu zagrebačkih Židova zauzeti mjesto, koje ga spada.

Chevra Kadiša u Zagrebu. U nedjelju, dne 11. o. mj. u 9 sati prije podne biraju članovi Chevre Kadiše novo vijeće od 36 članova. Izbor se obavlja u zgradi židovske bogoštovne općine, Palmotićeve ulica broj 16.

Glazbena sekcija »Makabija«, Zagreb pozvala je profesora Juliusa Wofsohna iz Beča, da održi predavanje o jevrejskoj muzici, a u savezu s tim predavanjem koncert, u kome će egzekutirati svoje parafraze staro-jevrejskih pučkih pjesa-

6%

Uloške na knjižice ukamaćuje odsele sa

te vraca iste bez otkaza

MEDJUNARODNA BANKA D. D.

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%

ma. Profesor Wolfsohn odazvao se ome pozivu Makabija, pa priredjuje dne 17. ovog mjeseca koncerat u velikoj dvorani Glazbenoga zavoda. Prodaja karata u koncertnoj poslovnici (Gundulićeva ul.) već je započela.

KNJIŽEVNA OBJAVA.

»Gideon«, izišao je 1. broj V. godišta. — Na uvodnom se mjestu nalazi članak O. R.-a: Ideja u pokreta, u kojem se raspravlja jedan od važnih problema, koji zaslužuje pažnju i treba da pobudi na razmišljanje ne samo jevr. omladinu nego i krugove starijih. U sadanje vrijeme osobito je važan taj članak. — Da se šire krugove uputi u kulturni život sefardskih Jevreja, što je za međusobno upoznavanje Jevreja od potrebe, donša ovaj broj članak: O jeziku i knjizi Sefarada od Kalmi Baruch-a, dobrog poznavaca tog pitanja. — Život i prilike u Emecku, gdje je momentano usredotočen najintenzivniji rad u Erec Jisraelu — opisuju se u posebnom prikazu. — Rubrika Iz Pokreta donša na prvom mjestu programnu izjavu novog Radnog Odbora Saveza Žid. Oml. Udruženja, koju je potrebno da je svaki pojedinac(ka) upozna i prouči i prema tome udesi i svoj vlastiti rad. — Vodstva pojedinih oml. udruženja dobivaju u posebnoj obavijesti prešne vijesti iz Organizacionog Referata R. O. S. Ž. O. U.-a. — Ovaj broj donosi nadalje osobito lijep broj vijesti iz života i rada oml. udruženja. — Uredništvo i uprava »Gideona« nalazi se Zagreb, Ilica 31./III., a pretplata za čitavo V. godište iznaša 60 Dinara, polu i četvrtgodišnje srazmjerno. — Uprava »G.« javlja da će se časopis moći slati u buduće samo onima, koji pošalju eventualnu zaostalu pretplatu, odnosno dio pretplate za novo godište. — Saradnici se umoljavaju da svoje priloge pošalju što prije, jer slijedeći će broj izići za kratko vrijeme.

Vjenčanje. Naš sumišljenik i glavni urednik »Jüdisches Volksblatt-a« iz Novog Sada gospodin Adi Schreiber vjenčao se dne 4. o. mj. sa gđicom Lilly Steiner iz Bečkerekka. Čestitamo!

Split. Da počaste blagopokojnu uspomenu svojih roditelja, Braća Stock iz Trsta položise Omladinskoj Sekciji J. N. D. »Jarden« iz Splita svotu od Din 4000.— Društvo uvrstilo je mile pokojnike u pomenik počasnih članova.

Šport i gimnastika.

Iz »Makabija«. **Gimnastička sekcija:** Nakon kratke pauze iza beogradskog sleta započela je ova najjača sekcija u Makabiju ponovno svojim intenzivnim i sistematskim radom. Pod stručnim vodstvom prof. Jankovića, uz saradnju požrtvovnog prednjačkog zbora vježba sedam jakih kategorija kroz devetnaest vježbovnih sati u tjednu u društvenoj gombaoni (Evang. škola, Gundulićeva 28.)

Naročita pažnja posvećuje se izobrazbi dobrih prednjaka, te je u tu svrhu 1. oktobra otvoren prednjački tečaj, koji će trajati četiri mjeseca.

Kod vježbanja članica ženskog naraštaja mnogo se vremena posvećuje ritmičkim vježbama, pa je u tu svrhu društvena uprava ovih dana nabavila klavir. — U ovaj čas čine se velike pripreve za Hanuka akademiju.

Mačevalačka sekcija. Nekoliko ljubitelja ovoga lijepoga športa osnovalo je mačevalačku kategoriju, u kojoj su vježbe pod vodstvom prof. Jankovića nedavno započele. Predloženo vežba 12 mačevalaca. Radi se po talijanskoj školi sa laskim sabljama.

Prijave novih članova primaju se za vrijeme vježba utorkom i četvrtkom u 9 sati na večer u gombaoni kr. real. gimnazije, Trg 29. listopada.

Lahkoatletska sekcija. Nakon velikih uspjeha na beogradskom sletu nije lahkoatletska sekcija u jeseni god. 1923. prekinula kao prošlih godina sa radom. Oko 30—35 članova redovito je polazilo 3 puta tjedno traininge.

Marljivi rad sekcije kroz čitavu godinu, bio je dostojno nagradjen polučnim uspjehom na lakoatletskom četvero-matču klubova »Gradajnski«, »Penkala«, »Okić« i »Makabi«. Na tom meetingu, na kojemu nije o konačnoj pobjedi odlučivao uspjeh pojedinaca, nego prosječna jakost nastupajućih klubova, uspelo je lakoatletičarima Makabija polučiti prvo mjesto.

Sekcija nastupila je i na svim ostalim lakoatletskim priredbama ove godine u Zagrebu, te uspjela na svim tim priredbama polučiti po koju pobjedu. Osobito se ističu juniori (po jakosti drugi u državi), koji su postali faktor, sa kojim su lakoatletski klubovi počeli ozbiljno računati.

Nakon završene sezone započela je sekcija odmah sa zimskim trainingom, te se svake nedjelje održavaju cross-country (šumska) trčanja i dva puta tjedno vježbe u dvorani, koje članovi marljivo posjećuju. Sav ovaj rad zalog je za još ljepše uspjehe u buduće.

Hanuka-akademija Makabija, Židovsko gombalačko i športsko društvo »Makabi« priredit će dne 2. decembra o. g. svečanu Hanuka-akademiju u dvoranama Hrv. Sokola na Wilsonovu trgu. Prema zaključku odbora namijenjen je dio čistoga dobitka Keren Kajemetu.

Glavna skupština članova nogometne sekcije »Makabija«. Članovi te sekcije u

svojoj glavnoj skupštini od nedjelje dne 4. o. mj. izabrali su novi odbor. Pročelnikom sekcije izabran je ponovno gospodin Oskar Weiser, referentom g. ravnatelj Špecht, tajnikom g. Slavko Jellinek, prokurista tvornice ulja, a blagajnikom gosp. Neumann. Novozabrani referent sekcije iskusi je i uvaženi teoretičar nogometnog športa, pa je njegova ličnost veliki dobitak za sekciju. Gospodin Specht ukratko je razvio svoj program, a potom se članstvo razišlo ispunjeno novom voljom za daljni rad.

Juda Makabi, Novisad izabrao je pročelnikom nogometne sekcije mag. pharm. Schäffera. Ovo agilno športsko društvo nakanilo je izgraditi svoje vlastito igralište. Jedan prijatelj društva prednjači lijepim primjerom, darovavši u tu svrhu 100.000 dinara.

ŽIDOVSKO NARODNO DRUŠTVO U ZAGREBU.

U smislu društvenih pravila sazivljen je 25. novembra 1923. u 10½ s. prije pod. **IZVANREDNU GLAVNU SKUPŠTINU** Židovskog narodnog društva u prostorije židovske bogoštovne općine, Palmotićeve ul. 16. sa slijedećim dnevnim redom:

1. Izvještaj odbora o dosadanjem radu i podijeljenje absolutorija.
2. Izbor upravnog i nadzornog odbora.
3. Eventualije.

Zagreb, 7. novembra 1923.

Predsjednik: **Dr. Hugo Kon.**

NATJEČAJ.

Savez Žid. Oml. Udr. pozivlje svoje članove da pripošalju nacrt za savezni znak. Znak treba biti čim jednostavniji, bez ikakvih slova, samo ornamentika. Dozvoljene boje modra i bijela, eventualno rubovi zlatni. Zadnji rok ovog natječaja jest 27. novembra.

Zagreb, 7. novembra 1923.

Radni odbor.

Prava
„ERENYI“-DIANA

francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za negu kože, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 6
srednje „ „ 16
„ „ „ 32

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odio)

Prilaz 12 **ZAGREB** - Tel. 9-31

Zaštitni znak

Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijednih patvoara.

MELANIJA POLLAK

Varaždin

VLADKO HIRSCHL

Križevci

zaručeni

1. XI. 1923.

FEODORA HAAS

DR. ISO NEUMANN

zaručeni

Požega

Nova Gradiška

Mjeseca Oktobra 1923.

Koncipijenta

traži

dr. Aleksandar Licht

„SIDRO“

d. d. za trgovinu željezom
Zagreb, Vlaška ul. 40, tel. 69 i 21-30

Prispjela veća količina
počinčanog i bijelog lima
u svim dimenzijama

Vjoran čuvar Vaših zubi jest

»LYODONT«

pasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je povjerenje osigurano!

Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!

LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

PAMUK A. ROMANO MOLINO

sve vrsti i
u svim brojevima
Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,
Boškovićeve ulica broj 15

Brzjavni: DIANA Telefon broj 23 66

žutica platno

šifoni
engleski — talijanski

„TEVIT“

Poduzeće za elektroindustriju i trgovinu
Telefon 14-59 ZAGREB Gajeve ulica 15

Izvadja: Električna instalacija svijetla, telefona, kućnih zvonila i reklama

Preuzima: Uredjaje električ centrala, pogona, prenose sila, popravljjanje sviju vrsti električnih strojeva

MANUFAKTURA

Robni odio Centralne banke d. d.
ZAGREB, Strossmayerova ulica 2.

MAKSO BOROVIC

Brzjavni: MABOR

Telefon: 11-31

TRGOVINA RUBACA NA VELIKO

„MARS“ d. d., poslovođja: **IGNJAT NEUSSER**
ZAGREB, Sajmište broj 55 (produljena Hatzova ul.)

Turka

M. Marberger i sin

Sajmište broj 55 ZAGREB u vlastitoj palači

Preporuča svoje bogato skladište umjetne kože (Kunstleder) za tapetare, sedlare i knjigoveže, voštanog porketa (Wichsleiwand), pletene (Wirkwaren) i gumene robe uz tvorničke cijene, prodaja samo na veliko.

Na zahtjev šaljemo cijenik i uzorke.
Posjetite naše skladište!

Kroz decenije poznati i probušani od katrana čisti materijal za pokrivanje krova

RUBEROID

izoliranje nepromočljivo, trajno, ličenje za uzdržavanje nepotrebno.

Uzorke besplatno šalje:

Hrvatska

industrija katrana

dioničarsko društvo u Zagrebu

Trenkova 18 - Telef. 3-64

Prodaju vlastite proizvode: Krovnu ljepenku katranisanu, ploče za izoliranje protiv vlage, kameno-ugljeni katran, katranovo ulje, smolni cement, naftalin, benzol dupl, raf i sve ine katranove derivate, kolo-maz, mast za strojeve i gatne itd.

Najviše uspjeha u Vašem poduzeću možete postići ako oglašujete u našem listu!

Tko oglašuje -- taj napreduje!!

Domaćice

tražite kod Vašeg trgovca samo najbolje belgijsko

Plavilo

za rublje

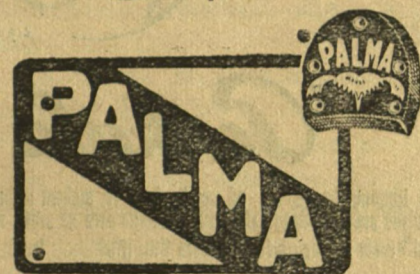
Zaštitni znak sa znakom „Deva“

Glavno skladište za Jugoslaviju:

„Patria“

zadruga za kemijske potreštine, Zagreb, Preradovićeve ul. 12 : Telefon broj 16-91 :

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

kaučuk pete i potplate.

Na veliko!

Na veliko!

JUŽNO VOĆE

limuna, naranča, smokva, badema, datulja, sultanina, malaga, i d. uz najjeftinije cijene kod

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeve 4.

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta. Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, na uspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

WIENER BANK-VEREIN

HRVATSKA PODRUŽNICA, ZAGREB

Jurišićeva ulica broj 22.

Brzjavni naslov: **BANKVEREIN**

Obavlja sve bankovne transakcije.

Centralna eskomptna i mjenjačna banka dioničko društvo

Akcijski kapital . . Din. 50,000.000
Rezerve „ 6,000.000

Zagreb Margaretska ulica broj 4.
(kod Srpsko-pravoslavne crkve)

Podružnice :

BROD n/S
Starčevićeva ul. br. 4

DJAKOVO
Wilsonova ul. br. 4

OSIJEK
Trg Kralja Petra br. 1

OBAVLJA: sve bankovne transakcije **PRIMA:** uloške na knjižice i tekući račun i plaća najbolje kamate, **KUPUJE I PRODAJE:** valute i devize, te ih obračunava najpovoljnije, **IZDAJE:** čekove, akreditive i jamstva na sva mjesta u zemlji i na strani.

Ulagачi dobivaju visoke premije, koje se izvlače 4 puta godišnje! Tražite prospekt!

Do vruga tintarnica!
Za jeftin novac dobije se izvrsno **ново**
Naliv-pero

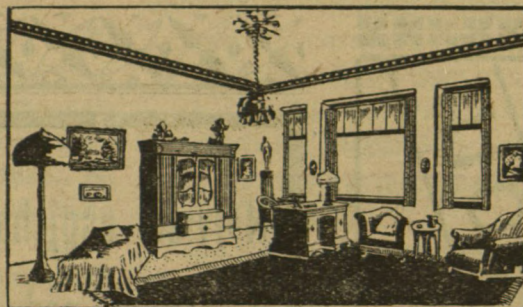

"Penkula-Pen"

Sa tako izmjenjivim perom od ocelli. Puni se tankom tintom jednom na tjedan i piše trajno, čisto pouzdano poput zlatnog naliv-pera. Rezervna pera za svaku ruku. Patenti u svim državama svijeta. Izrada od drveta sa napunjačem i 2 pera Din. 17.50— Izrada od kaučuka sistem automat punjeno sa 2 pera Din. 35—

Služite se PENKALA OLOVKOM! To je prvi vazda za pisanje spremni ka-
jom. Piše tanko grafitom i u bojama
Dobivaju se u svim papirnicama!

Prva osječka
TVORNICA ZA PRERADBU DRVA D. D.
Atelier za umjetničko uređivanje stanova

Telefon 2-41, ZAGREB Gajeva 12.

POKUĆTVO

Sve vrsti uz svaku cijenu.

**Gumene pete i
Gumene potplate**

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

I^A. **BUKOVE CJEPANICE**

kao i sve ostale vrsti gorivog drva
na vagone, hvatove, te rezana i cijepa-
pana, dobijete najpovoljnije kod
ŠANDORA WEILLERA,
TRNJANSKA CESTA 40 - TELEFON 24-69.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugallj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih posjela

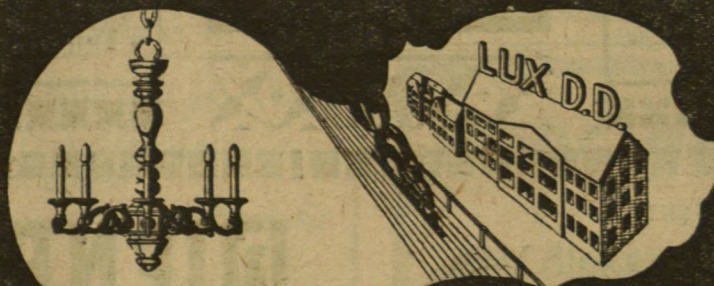
Jedino najveće specijalno skladište krat-
ke nakitne i pletene robe samo na
veliko, niske cijene, solidna podvorbna

Dragutin Ullmann, Zagreb

Illica 36

Illica 36

TVORNICA BRONZ LUSTERA

LUX D.D. KOTURAŠKA 9.

GIDOL

NENATKRILJIVO SREDSTVO ZA ČIŠĆENJE SVIH VRSTI KOVINA

Čuvajte se patvorina!

Jedini tvorničari:

Zahtjevajte uvijek samo:

GRUBIĆ I DROBAC, tvornica kem.-tehn. proizvoda d. d., ZAGREB

GIDOL